

<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-14>
УДК: 612.821.3-057.875-043.86:[004-044.922:81'243](045)

О. О. Осова

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради; e-mail: osova.olga@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7316-1196>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=GS_xoNUAAAAJ; RESEARCH GATE: [Olha OSOVA | Research profile](#)

ПРОЄКТУВАННЯ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасних реаліях розвитку суспільства та трансформацій освітнього простору проблема розвитку емоційного інтелекту студентів набуває особливого значення для їх підготовки до майбутньої професійної діяльності. У цьому контексті іноземна мова виступає не лише важливим засобом комунікації, а й дієвим інструментом особистісного розвитку та формування емоційного інтелекту, що вимагає переосмислення існуючих підходів та методик викладання. Мета цієї статті полягає в тому, щоб обґрунтувати теоретичні засади та спроектувати методику розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації. Об'єктом дослідження виступає процес розвитку емоційного інтелекту студентів, а його предметом – проектування методики розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації. У статті аналізується сутність та складові емоційного інтелекту в контексті освітнього процесу. Емоційний інтелект здобувачів вищої освіти розглядається як інтегративна якість особистості, що синтезує когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти й забезпечує ефективну адаптацію до динамічних умов навчального середовища та майбутньої професійної діяльності. У дослідженні визначено особливості впливу цифрового середовища на процес розвитку емоційного інтелекту під час іншомовної освіти. Спроектована методика розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови базується на системному підході, що включає інтеграцію автентичних іншомовних матеріалів, рефлексивних практик, інтерактивних завдань та цифрових інструментів. Методика об'єднує фундаментальні та специфічні принципи навчання із цілеспрямованим використанням цифрових технологій, що дозволяє розвивати емоційну компетентність студентів під час іншомовної освіти. Особливу увагу приділено застосуванню штучного інтелекту для симуляції емоційно насичених діалогів та зворотного зв'язку. У статті наведено приклади вправ і завдань, що реалізуються в межах спроектованої методики та спрямовані на активізацію емоційного та комунікативного досвіду студентів.

Ключові слова: емоційний інтелект, іноземна мова, іншомовна освіта, методика навчання, студенти, цифрові трансформації.

Як цитувати: Осова, О. (2025). Проектування методики розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (102), 123-132.
<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-14>

In cites: Osova, O. (2025). Designing the methodology for the development of students' emotional intelligence in terms of digital transformation. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, (102), 123-132.
<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-14> (in Ukrainian)

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальних викликів та трансформацій підвищуються стандарти якості підготовки фахівців та вимоги до рівня розвитку їхніх ключових професійних компетентностей, тісно пов'язаних з інтелектуальним розвитком особистості.

Водночас дослідження засвідчують [23], що для ефективної професійної діяльності високий рівень когнітивних здібностей не завжди виступає достатньою умовою, а передбачає також наявність високого рівня емоційного інтелекту. Як відомо, концепція емоційного інтелекту виникла на основі теоретичних розробок соціального інтелекту [24]. З розвитком науки відбулося його виокремлення як самостійного конструкту, що зумовлювалося емпірично встановленими розбіжностями між показниками загального інтелекту та ефективністю міжособистісної взаємодії індивіда [19, 22].

Сучасні науковці також наголошують на важливості інтегративного підходу до розвитку інтелектуальної та емоційної сфер особистості, акцентуючи увагу на необхідності поєднання високого рівня фахових компетентностей та «уміння контролювати та керувати власними емоціями» [14, с. 257], що є також особливо актуальним в період соціальної нестабільності та кризових явищ. Водночас Г. Цветкова підкреслює домінуючу позицію емоційного інтелекту у синтезі професійних якостей фахівця, вважаючи його «ментальною основою» професійної діяльності [13, с. 577].

Актуальність дослідження емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти зумовлена потребою визначення чинників, які впливають на успішність у майбутній професійній діяльності та здатність адаптуватися до вимог майбутньої професії. Освітній процес у закладах вищої освіти відіграє важливу роль у формуванні та розвитку емоційно-інтелектуальних компетенцій, необхідних для майбутньої професійної самореалізації. Особливе місце в сучасному освітньому процесі вищої школи належить вивченню іноземних мов як важливого засобу міжкультурної комунікації. У процесі оволодіння іноземною мовою студенти засвоюють не тільки лінгвістичні структури та комунікативні стратегії, але й формують почуття толерантності та поваги до міжкультурних відмінностей. Отже, іноземна мова виступає важливим засобом комунікації та дієвим інструментом особистісного розвитку.

Сучасні процеси цифрової трансформації, характерні для майже всіх сфер людського життя та освіти зокрема, вимагають кардинальних змін методик та підходів до розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти.

З одного боку, цифрові технології розширюють можливості для інтерактивної взаємодії та моделювання різноманітних комунікативних ситуацій. З іншого – надмірна цифровізація призводить до змен-

шення міжособистісного контакту. Серед інших ризиків тотальної цифровізації сучасні експерти виділяють також поглиблення «соціальної відчуженості», стирання етичних меж, які можуть у майбутньому спричинити неможливість контролювання штучного інтелекту, зниження культурного розвитку, «маніпулятивно-директивний стиль спілкування» тощо [10]. Ці процеси несуть негативні наслідки для формування та розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти, оскільки обмежують можливості міжособистісної взаємодії та розвитку емпатійних здібностей. Саме тому актуальним є питання розробки методик розвитку емоційного інтелекту студентів, що передбачають збалансоване використання цифрових та традиційних методів навчання.

Аналіз останніх досліджень для виділення невирішених раніше питань. У ході наукового пошуку з'ясовано, що питання емоційного інтелекту активно досліджуються в сучасному психолого-педагогічному середовищі. Особливу цінність у контексті порушеної проблематики становлять праці зарубіжних учених

П. Саловея та Дж. Майєра [23], у яких закладено фундаментальні основи теорії емоційного інтелекту.

Подальший розвиток концепції знайшов відображення у працях Д. Гоулмана [20], який суттєво розширив уявлення про емоційний інтелект, а також теоретично осмислив його важливу роль у формуванні лідерських якостей особистості та досягненні професійних цілей. Дослідник довів, що особи з високим рівнем емоційного інтелекту здатні краще розуміти потреби оточуючих. Ця особливість, на думку вченого, значно підвищує їхню ефективність у професіях, що передбачають міжособистісну комунікацію [20, с. 63].

Важливим внеском у розробку теоретичних основ емоційного інтелекту є також праця дослідника Рувена Бар-Она, у якій автор обґрунтував принцип розвитку емоційного інтелекту через вимірювання поведінкових проявів та компетенцій [17]. Його теоретичні розробки створили фундамент для подальших емпіричних досліджень та практичних застосувань у галузі емоційного інтелекту. Розвиваючи цей напрям, Девід Карузо сприяв розвитку практичного застосування ідей емоційного інтелекту. Дослідник розробив методологічний підхід та сформував прикладний інструментарій для розвитку емоційних компетенцій менеджерів та керівників [18].

Досліджувана проблема знайшла свій подальший розвиток і в працях українських вчених, які адаптували зарубіжні методики до вітчизняних умов, а також розробили власні. Огляд вітчизняних наукових праць дозволяє стверджувати, що наукові розвідки емоційного інтелекту в Україні охоплюють широкий спектр проблем у різних галузях, особливо в освітній.

Зокрема, наукова праця О. Галашової присвячена проблемі формування емоційного інтелекту

майбутніх викладачів. Дослідниця обґрунтувала доцільність використання проблемних методів у «поєднанні зі створенням Я-образу» особистості майбутнього викладача, що відкрило нові можливості для професійної підготовки фахівців [4].

У науковій розвідці О. Резунової розкрито практичні механізми розвитку емоційного інтелекту студентів у контексті іншомовної освіти. Експертка розробила комплексний алгоритм, що «передбачає застосування цілого комплексу завдань, які допомагають зняти психологічну і емоційну напругу, підвищують самооцінку та впевненість здобувачів у власних силах» [9, с. 97]. Практико-орієнтований підхід авторки демонструє можливості занять з іноземної мови для особистісного розвитку здобувачів вищої освіти.

У комплексному дослідженні Г. Чави та О. Народовської представлено спеціальні психолого-педагогічні умови для розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти. Обґрунтовуючи зв'язок між емоційним інтелектом та комунікативною компетенцією вчені наголошують, що «вміння розпізнавати почуття й емоції, <...> є невід'ємною частиною комунікативної компетенції, що, у свою чергу, є ціллю іншомовної освіти» [14, с. 256].

Однак, проведений аналіз наукових досліджень виявив відсутність цілісної методики розвитку емоційного інтелекту студентів, яка б враховувала специфіку іншомовної освіти у контексті цифрової трансформації.

Мета дослідження – обґрунтувати теоретичні засади та спроєктувати методику розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації.

Для реалізації поставленої мети дослідження визначено такі *завдання*: проаналізувати сутність та складові емоційного інтелекту в контексті освітнього процесу; розкрити потенціал іноземної мови як засобу розвитку емоційного інтелекту; визначити особливості впливу цифрової трансформації на процес розвитку емоційного інтелекту під час вивчення іноземної мови; спроєктувати основні компоненти методики розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови.

Об'єктом дослідження є процес розвитку емоційного інтелекту студентів, а його предметом – проєктування методики розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Аналіз наукової літератури з теми дослідження [17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24] дозволяє стверджувати, що в основу теорії емоційного інтелекту покладено декілька провідних моделей американських психологів. Так, у моделі, розробленій Дж. Мейєром, П. Селовеєм та Д. Карузо, емоційний інтелект представлено як систему взаємопов'язаних здібностей,

що включає сприйняття та ідентифікацію емоційних станів, регуляцію емоційних проявів, інтерпретацію емоцій та управління ними [18, 21, с. 775]. Особливість цієї концепції полягає в розумінні емоційного інтелекту як когнітивної здатності до сприйняття та контролю емоційної сфери особистості.

Альтернативний підхід представлено в п'яти-компонентній моделі Д. Гоулмана, яка фокусується на практичних аспектах емоційного інтелекту. Згідно з цією концепцією, до структури емоційного інтелекту входять такі складові, як самосвідомість, що виступає основною емоційною пізнання, саморегуляція як механізм управління власними емоціями, соціальні навички для ефективної міжособистісної взаємодії, емпатія як здатність до розуміння емоційних станів інших та мотивація як основа особистісного розвитку. Особливого значення автор надає саме емпатійній складовій, інтерпретуючи її як здатність особистості сприймати «соціальні сигнали» та розуміти потреби оточуючих [20, с. 62–63].

У вітчизняній науковій традиції значний внесок у розробку теоретичних засад емоційного інтелекту здійснено Е. Носенко, Н. Ковригою, які розглядає досліджуване поняття як інтегративну властивість особистості, що забезпечує ефективне функціонування людини в емоційно насичених ситуаціях через здатність до адекватного розпізнавання, розуміння та регуляції емоцій. Як зазначає авторка, «емоційний інтелект є системною якістю особистості, що інтегрує когнітивні та емоційні процеси» [7, с. 62–63].

Подальший розвиток концепції емоційного інтелекту знайшла в працях сучасних науковців. Зокрема, О. Галашова розглядає емоційний інтелект як динамічну здатність особистості до створення позитивного «Я-образу», усвідомлення власних емоцій та їх впливу на оточуючих. На думку авторки формування емоційного інтелекту відбувається через «пізнання самих себе, ситуацій навколо себе, власних почуттів і емоцій, та емоцій партнерів зі спілкування» [4, с. 28].

На думку Є. Опацької, емоційний інтелект – це комплекс здібностей особистості, завдяки яким вона може розуміти власні емоційні стани та емоції інших людей та управляти ними [8, с. 338]. Дослідниця визначає низку важливих людських здібностей (характер, тактовність, чуттєвість, людяність), які формують емоційний інтелект. У теоретичному обґрунтуванні авторка зазначає, що рівень розвитку емоційного інтелекту студента впливає на два важливі аспекти. По-перше, на навчальний процес, під час якого формуються мотивація та навчальний стиль здобувачів освіти. По-друге, на майбутню професійну діяльність, визначаючи здатність фахівця ефективно застосовувати набуті компетенції у соціумі [8, с. 338].

Спираючись на теоретичні розробки зарубіжних [17, 18, 20, 21] та вітчизняних учених [4, 5, 7,

8, 9], розглядаємо емоційний інтелект здобувачів вищої освіти як інтегративну якість особистості, що синтезує когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти й забезпечує ефективну адаптацію до динамічних умов навчального середовища та майбутньої професійної діяльності.

Особливе освітнє середовище, яке сприяє розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти, створюється у процесі навчання іноземної мови. Вона виступає дієвим освітнім засобом, основна мета якого полягає у формуванні іншомовної комунікативної компетентності, що передбачає формування здатності до ефективної міжособистісної взаємодії на основі емоційного контакту зі співрозмовником [3, с.74]. У процесі міжкультурної комунікації студенти опановують не лише вербальні засоби спілкування, а й специфічні для представників певного етносу невербальні засоби комунікації та способи вираження емоцій, що вимагає високого рівня емпатії та поваги до культурних особливостей інших народів. Саме емпатія, емоційна саморегуляція та здатність «дозувати» емоції, на думку О. Іщенко, створюють умови для розвитку емоційного інтелекту в процесі іншомовної комунікації [5, с.85].

У процесі міжособистісної комунікації здобувачі вищої освіти набувають також досвіду рефлексії власних емоцій та емоційних станів інших людей. Цей процес відіграє важливу роль під час вивчення іноземної мови, коли студенти отримують досвід роботи над собою щодо подолання помилок та мовних бар'єрів. Це стимулює їхню роботу над усвідомленням власних емоцій та розвиток навичок самоконтролю. Здобувачі вищої освіти також поступово опановують навички керування хвилюванням та здатність перетворювати негативні емоції на мотиваційний фактор, що є важливими характеристиками емоційного інтелекту, за О. Якимчук, і включають «емоційну грамотність» та «керування емоціями» [16, с. 205].

Отже, іноземна мова має значний потенціал для розвитку емоційного інтелекту студентів, що реалізується шляхом розвитку емпатії у процесі міжкультурної взаємодії, покращення комунікативних навичок, самоаналізу, м'яких навичок та соціальної взаємодії.

Окреслені можливості іноземної мови для розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти значно актуалізуються в умовах цифрової трансформації. Як відомо, сучасна система освіти характеризується інтенсивним впровадженням цифрових технологій, що не лише трансформують традиційні методики навчання іноземних мов, але й створює принципово нові можливості для розвитку емоційного інтелекту студентів [2, 15].

Цифрові освітні середовища та платформи для електронного навчання (Zoom, Google Meet, тощо) надають можливості для організації онлайн-дискусій, рольових та ділових ігор, представлення

групових проєктів, що зумовлює розвиток навичок комунікації та емпатії, оскільки дискусії в цифровому середовищі надають широкі можливості для експериментування з різними стилями спілкування. Водночас, необхідність формулювати думки іноземною мовою в режимі реального часу в такому форматі тренує навичку зберігати емоційну рівновагу, що сприяє розвитку саморегуляції та управління стресом. Асинхронні елементи в Moodle та Google Workspace дозволяють обмірковувати відгуки, конструктивну критику, що сприяє розвитку емоційної зрілості та критичного мислення здобувачів вищої освіти. Дослідження доводять, що цифрові технології можуть бути адаптовані до конкретних освітніх завдань і сприяти одночасному формуванню мовних компетенцій та компонентів емоційного інтелекту, зокрема самоусвідомлення, самоменеджменту та управління відносинами [12].

Використання автентичних цифрових медіа-ресурсів у процесі навчання іноземної мови (фільми, подкасти, блоги тощо) дозволяють студентам вивчати культурні особливості країн, мова яких вивчається, спостерігати за емоціями та реакціями персонажів, що допомагає розвивати емпатію та самоусвідомлення через порівняння з власним досвідом. Як слушно зазначають М. Василик та О. Яценюк, використання сучасних автентичних медіа-ресурсів надає можливість продемонструвати мовні явища на всіх рівнях, а широкий вибір контенту може бути адаптований відповідно до індивідуальних потреб студентів [2, с. 11]. Це створює можливості для персоналізації навчання згідно з інтересами студентів і відповідно сприяє їхньому активнішому залученню до освітнього процесу.

Важливе значення для створення інноваційного середовища, що сприяє розвитку емоційного інтелекту засобами іноземної мови мають також мовні додатки з елементами гейміфікації (Duolingo, Babbel, Busuu тощо), які підвищують мотивацію до навчання, перетворюючи його на «потужний інструмент розвитку мовних компетентностей» [2, с. 9-10]. Ігрові елементи та стимуляційні вправи надають можливість здобувачам освіти практикувати складні комунікативні ситуації без страху зробити помилку. Студенти можуть декілька разів проходити конфліктні ситуації, вчитися керувати власними емоціями та знаходити оптимальні рішення. Таким чином, застосування зазначених цифрових інструментів на заняттях іноземної мови сприяє тому, що розвиток емоційного інтелекту проходить природно через ігрову взаємодію.

Створення адаптивного освітнього середовища, яке розвиває як мовні, так і емоційні компетенції студентів забезпечує також застосування великих мовних моделей на основі штучного інтелекту. Найбільшого поширення серед таких інструментів набули ChatGPT, Grammarly, Claude та інші системи, які демонструють високу багатфункціональність.

Як зазначають дослідники, вони можуть давати відповіді на запитання, підтримувати діалог із здобувачем, «обговорювати» різні теми, що створює підґрунтя для глибоких рефлексивних бесід та аналізу емоційного стану співрозмовника [15, с. 145]. Окрім функцій генерування текстів та семантизації лексичних одиниць, ці системи здатні також допомагати у вирішенні конфліктних ситуацій, аналізувати мовну поведінку та розвивати емпатію студентів.

На основі аналізу теоретичних засад проблеми дослідження та урахування потреб сучасного освітнього процесу було спроектовано методику, основна мета якої полягала у розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації.

Завдання методики полягають у тому, щоб розвивати у студентів здатність розпізнавати, розуміти та виражати емоції іноземною мовою, формувати почуття емпатії до представників країн, мови яких вивчаються, розвивати м'які навички та вміння будувати міжособистісні стосунки в іноземному середовищі, інтегрувати емоційне та мовне навчання для підвищення мотивації та результатів засвоєння іноземної мови.

Запропонована методика базується на синтезі сучасних педагогічних підходів [1]. Основу становить діяльнісний підхід, який передбачає активне залучення студентів до іноземної комунікативної діяльності у контексті емоційно забарвлених ситуацій. Розвиток здатності до емоційної саморегуляції, емпатії та міжкультурної взаємодії забезпечується шляхом реалізації компетентнісного підходу. Застосування особистісно орієнтованого підходу створює можливості для персоналізованого навчання, врахування індивідуальних особливостей емоційного розвитку здобувача вищої освіти. Окремо варто відмітити культурологічний підхід, який зумовлює використання культурного контексту іноземної мови для розширення уявлення студентів про культурні особливості країн, мови яких вивчаються, та формування міжкультурної емоційної компетентності. Як підкреслює В. Бондар, «системний підхід у дидактиці передбачає розгляд навчального процесу як цілісної системи взаємопов'язаних компонентів» [1, с. 67]. Усі компоненти розглядаються в тісному взаємозв'язку, що забезпечує реалізацію системного підходу до запропонованої методики.

Реалізація методики передбачається в рамках освітнього компонента «Розмовний практикум з німецької мови», а також може бути адаптованою до викладання таких освітніх компонентів, як «Комунікативний курс з німецької мови», «Іноземна мова за фахом (німецька)», «Практичний курс німецької мови» тощо.

Важливим аспектом методики розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації є її змістовий ком-

понент, структура якого будується навколо тематичних блоків, кожен із яких спрямований на розвиток компонентів емоційного інтелекту через засвоєння іноземного матеріалу у цифровому освітньому середовищі. Наприклад, одним із таких блоків, інтегрованих у програму Розмовного практикуму з німецької мови є тема «In Kontakt». У межах запропонованої теми студенти навчаються виражати і розпізнавати емоції під час знайомства, висловлювати слова вдячності, підтримки, вибачатися тощо. Таким чином, цей блок фокусується на процесах встановлення та підтримки комунікації, що є важливим для розвитку соціальних навичок та емпатії.

У процесі проектування запропонованої методики ми керувалися базовими принципами навчання іноземних мов (принцип комунікативної спрямованості, свідомості, активності, наочності, доступності та посиленості, системності та послідовності, індивідуалізації навчання) [6], що забезпечують ефективність мовного компонента та специфічними принципами (автентичності, рефлексивний принцип) [11], які відображають особливості розвитку емоційного інтелекту в умовах цифрової трансформації.

Проектування методики розвитку емоційного інтелекту засобами іноземної мови в умовах цифрової трансформації ґрунтується на ефективному поєднанні методів, прийомів, форм організації навчально-пізнавальної діяльності та засобів навчання, спрямованих на активізацію емоційного та комунікативного досвіду студентів. Інтенсивність іноземного спілкування забезпечується шляхом запровадження широкого спектру діалогових технологій з емоційним контекстом, включаючи віртуальні симуляції, онлайн-дискусії, дебати, рольові та ділові ігри та інтерактивні інструменти колективної роботи (спільні онлайн-дошки Miro, Trello, Padlet тощо), відеоконференції з функціями для групової роботи (Zoom тощо), спільні документи та презентації (Google Docs, Microsoft 365 тощо). Одним із прикладів практичних завдань, що реалізується в межах запропонованої методики є «Карта емпатії», мета якої полягає у розвитку здатності розпізнавати почуття та емоції інших людей у міжкультурному контексті, а також відпрацюванні німецькомовної лексики для опису емоційних станів та міркувань. У процесі виконання завдання студентам пропонується автентичний відео-кейс (наприклад, уривок із фільмів «Nicos Weg», «Mein Weg nach Deutschland», «Jojo sucht das Glück» або відеорепортажів новин з платформ на кшталт Deutsche Welle), що містить проблемну ситуацію, яку необхідно проаналізувати та скласти «Карту емпатії» (рис 1).

Студенти працюють у малих групах (2-3 особи) на спільній онлайн-дошці, заповнюючи секції картки. Після створення карт групи презентують свої роботи, обговорюючи проблемні ситуації та відповідні емоції персонажів.

Рис. 1. «Карта емпатії»

Fig. 1. 'Empathy map'

Важливе місце в методиці розвитку емоційного інтелекту займають завдання, спрямовані на відтворення та вираження емоційних станів. Одним із таких є завдання «За кадром», яке передбачає роботу студентів з коротким відеофрагментом без звуку або візуальними зображеннями (стоп-кадри з фільму, комікси, фотографії тощо), які демонструють персонажа в певній емоційно насиченій ситуації. Викладач пропонує декілька таких візуальних зображень. Завдання студентів полягає в тому, щоб обрати одного із персонажів, визначити його емоції, передати його внутрішній стан та думки. На основі свого аналізу студенти створюють коротку аудіодоріжку на 30-60 секунд німецькою мовою за допомогою онлайн-редакторів аудіо (Audacity, Vocaroo тощо) або диктофону смартфоні, яка імітує «внутрішній голос» персонажа, що передає його переживання. Отримані аудіофайли завантажуються на спільну платформу, наприклад Google Drive, або відтворюються під час заняття, без зазначення обраного персонажа. Завдання студентів полягає у співвіднесенні кожної аудіодоріжки з персонажами. При цьому важливо обґрунтувати свій вибір, аналізуючи використані інтонаційні засоби, мовні вирази та граматичні конструкції.

Поряд із цифровими інтерактивними вправами на розвиток емпатії та вербалізації емоційного дос-

віду, в проектування представленої методики інтегровано можливості штучного інтелекту. Такими, наприклад, є завдання, які ґрунтуються на діалозі з віртуальним співрозмовником. Під час роботи з ШІ-чат-ботом (Gemini, ChatGPT, Claude), якому задається моделювання певної ситуації («Скарга незадоволеного клієнта», «Розмова з розчарованим колегою», «Вибачення та примирення з другом» тощо) студент веде діалог німецькою мовою, намагаючись адекватно реагувати та ефективно вести розмову. Фрагменти діалогу, які були найскладнішими або найуспішнішими, фіксуються скріншотами або копіюванням та використовуються для рефлексії у парах.

Представлені приклади завдань ілюструють комплексний характер спроектованої методики, яка інтегрує різноманітні методи, форми та цифрові засоби навчання іноземної мови з метою розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти.

3. ВИСНОВКИ

Таким чином, проведе дослідження дозволяє стверджувати, що успішність майбутньої професійної діяльності фахівців у значній мірі залежить від сформованості емоційного інтелекту. Дієвим інструментом формування та розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти виступає інозем-

на мова, у процесі оволодіння якою студенти засвоюють лінгвістичні структури та комунікативні стратегії, а також формують почуття толерантності та поваги до міжкультурних відмінностей країн, мови яких вивчаються. Особливої уваги, з огляду на це, потребує пошук і проєктування нових методик розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови з урахуванням можливостей цифровізації.

У контексті порушеної проблематики емоційний інтелект здобувачів вищої освіти визначено як інтегративну якість особистості, що синтезує когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти й забезпечує ефективну адаптацію до динамічних умов навчального середовища та майбутньої професійної діяльності.

У процесі наукового пошуку визначено особливості впливу цифровізації на процес розвитку емоційного інтелекту під час вивчення іноземної мови

та доведено, що ефективно поєднання цифрових та традиційних технологій сприяє одночасному формуванню мовних компетенцій та компонентів емоційного інтелекту.

У результаті дослідження спроектовано основні компоненти методики розвитку емоційного інтелекту студентів засобами іноземної мови. Ця методика ґрунтується на поєднанні фундаментальних та специфічних принципів навчання із цілеспрямованим використанням цифрових технологій, що дозволяє розвивати емоційну компетентність студентів під час іншомовної освіти.

Перспективами подальших досліджень визначено питання вивчення ризиків цифровізації для формування та розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти з метою їх мінімізації, а також розробку діагностувального інструментарію для визначення рівнів сформованості емоційного інтелекту студентів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондар, В. І. (2005). *Дидактика*: підручник. Київ. Либідь.
2. Василик, М. С., Яциняк, О. П., & Орендарчук, О. Л. (2025). Використання цифрових технологій у навчанні іноземним мовам: дослідження ефективності та викликів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, 17. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15213717>
3. Виспінська, Н. М. (2021). Розвиток емоційного інтелекту як передумова формування іншомовної комунікативної компетентності в дітей з особливими освітніми потребами. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1(48), 73–78. Відновлено з: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36546>
4. Галашова, О. (2024). Формування емоційного інтелекту майбутніх викладачів економічних дисциплін іноземною мовою. *Наукові записки. Серія: Проблеми природничо-математичної технологічної та професійної освіти*, 1(3), 24–30. Відновлено з: https://www.researchgate.net/publication/380441833_FORMUVANNA_EMOCIJNOGO_INTELEKTU_MAJBUTNIH_VIKLADACIV_EKONOMICNIH_DISCIPLIN_INOZEMNOU_MOVOU
5. Іщенко, О. В. (2018). Діалогічне мовлення як засіб розвитку емоційного інтелекту при вивченні іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*, 2(70), 84–86. Острог Вид-во НаУОА. Відновлено з: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/7705/>
6. Ніколаєва, С. Ю., Борецька, Г. Е., Майєр, Н. В., Устименко, О. М., & Черниш, В. В. (2015). *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах*: Колективна монографія. Київ. Ленвіт.
7. Носенко, Е. Л., & Коврига, Н. В. (2003). *Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції*. Київ: Вища школа.
8. Опацька, Є. (2023). Розвиток емоційного інтелекту студентів під час вивчення іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 65(2), 338–343. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-48>
9. Резунова, О. С. (2025). Розвиток емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти засобами іноземної мови. *Професійно-прикладні дидактики*, 1, 97–100. <https://doi.org/10.37406/2521-6449/2025-1-17>
10. Соснін, О. (2020). *Цифровізація як нова реальність України*. Відновлено з: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksper-ta/tsyfrovizatsiya-yak-nova-realnist-ukrayiny/>
11. Тарнопольський, О. Б., & Кабанова, М. Р. (2019). *Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі*: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля.
12. Федорова, Ю., Момот, Д., & Стешкін, С. (2024). Цифрові інструменти розвитку емоційного інтелекту в умовах «Індустрії 4.0». *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*, 18(36). Відновлено з: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-19](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-19)
13. Цветкова, Г. Г. (2017). Емоційний інтелект: ментальна основа професійного самовдосконалення викладача вищої школи. *Наука і освіта*, 8, 49–59. Відновлено з: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-8-doc/2017-8-st7>
14. Чава, Г., & Народовська, О. (2021). Розвиток емоційного інтелекту студентів закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 35(6), 256–261. Відновлено з: https://www.aphnjournal.in.ua/archive/35_2021/part_6/40.pdf
15. Черненко, А. (2024). Інноваційні підходи до навчання іншомовної лексики: роль сучасних цифрових інструментів (в умовах дистанційної освіти). *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, 99, 141–147. DOI: 10.26565/2786-5312-2024-99-18

16. Якимчук, Ю. В. (2021). Практичні рекомендації щодо розвитку емоційного інтелекту у студентів ЗВО на заняттях з англійської мови. *Габітус*, 30, 205-209. Відновлено з: <https://elar.khmnpu.edu.ua/items/b467f5c0-1440-4053-94f1-a7a4ae0b532e>
17. Bar-On, Reuven. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI) *Psicothema*, 18(13). Retrieved from: www.psicothema.com
18. Caruso, D., & Salovey P. (2004). The Emotionally Intelligent Manager: How to Develop and Use the Four Key Emotional Skills of Leadership. *Business, Psychology*. Retrieved from: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Emotionally-Intelligent-Manager%3A-How-to-Develop-Caruso-Salovey/c5e5a0e266f0c2231b9faa3f27e9ff9256cff343>
19. Gardner, H. (1983). *Frames of mind*. New York: Basic Books.
20. Goleman, Daniel. (2005). *Emotional intelligence: Why it Can Matter Than IQ (10th Anniversary Edition)*. Bantam Books. Retrieved from: <https://asantelim.files.wordpress.com/2018/05/daniel-goleman-emotional-intelligence.pdf>
21. Mayer, J. D., Di Paolo, M., & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli : a component of emotional intelligence. *Journal of Personality Assessment*, 54(3-4), P. 772-781. DOI: <https://doi.org/10.1080/00223891.1990.9674037>
22. Saarni, C. (1990). Emotional competence: How emotions and relationships become integrated. In R. A. Thompson (Ed.), *Socioemotional development. Nebraska symposium on motivation*, 36, pp. 115-182. Lincoln, NE: University of Nebraska Press
23. Salovey, P., & Mayer, J. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition, and personality*, 9, 185-211.
24. Thorndike, R.L., & Stein, S. (1937). An evaluation of the attempts to measure social intelligence. *Psychological Bulletin*, 34, 275-285.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025

Стаття рекомендована до друку 10.10.2025

Опубліковано 30.12.2025

Olha Osova – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Foreign Philology Department, Municipal Establishment 'Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy' of Kharkiv Regional Council; e-mail: osova.olga@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7316-1196>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=GS_xoNUAAAAJ; RESEARCH GATE: Olha OSOVA | Research profile

DESIGNING THE METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' EMOTIONAL INTELLIGENCE IN TERMS OF DIGITAL TRANSFORMATION

The problem of the development of students' emotional intelligence has always been crucial for their future professional activity, and is acquiring particular significance during present stage of humans' development and educational transformation. In this context a foreign language is not only an important means of communication but also an effective tool for self-development and formation of emotional intelligence, that in its turn requires reconsideration of existing educational strategies and methods.

The aim of this article is to ground theoretical knowledge and design methodology for the development of students' emotional intelligence by means of a foreign language in terms of digital transformation. The object of the article is the process of the development of students' emotional intelligence, and the subject is the design of the methodology of the development of students' emotional intelligence by means of a foreign language in terms of digital transformation. In the article analyzed are the essence and components of emotional intelligence in the terms of education. Emotional intelligence of students in higher education is viewed as an integrated feature of the individual that synthesizes cognitive, emotional and behavioral components and presupposes effective adaptation to the dynamic nature of education and future professional activities. The article defines the specific impact of digital environment on development of emotional intelligence during foreign language education. The designed methodology of the development of emotional intelligence is grounded on systemic approach that comprises the embodiment of authentic materials, reflexive practices, interactive tasks as well as digital tools. The methodology integrates fundamental and specific principles of training aimed at the use of digital technologies that entails the development of emotional competence while foreign language education. Special attention is paid at the use of AI in simulating emotionally infiltrated dialogues and also feedback. The article presents example exercises and tasks that are pertinent to the framework of designed methodology and are aimed at activation of students' emotional and communicative experience.

Key words: digital transformation, emotional intelligence, foreign language, foreign language education, methodology, student.

REFERENCES

1. Bondar, V. I. (2005). *Dydaktyka: pidruchnyk [Didactics: a book]*. Kyiv. Lybid'.
2. Vasylyk, M. S., Yatsyniak, O. P., & Orendarchuk, O. L. (2025). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohij u navchanni inozemnym movam: doslidzhennia efektyvnosti ta vyklykiv [The use of digital technologies in foreign language teaching: a study of effectiveness and challenges]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky [Pedagogical Academy: scientific notes]*, (17). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15213717> (in Ukrainian)

3. Vypins'ka, N. M. (2021). Rozvytok emotsijnoho intelektu iak peredumova formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti v ditej z osoblyvymy osvitynymi potrebamy [The development of emotional intelligence as a prerequisite for the formation of foreign language communication skills in children with special educational needs]. *Naukovyj visnyk Uzhhorod's'koho universytetu*. Serii: «Pedagogika. Sotsial'na robota» [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: 'Pedagogy. Social Work']. № 1(48), 73–78. Vidnovleno z: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36546> (in Ukrainian)
4. Halashova, O. (2024). Formuvannia emotsijnoho intelektu majbutnikh vykladachiv ekonomichnykh dystsyplin inozemnoi movoiu [Formation of emotional intelligence in future teachers of economic disciplines in a foreign language.]. *Naukovi zapysky. Serii: Problemy pryrodnycho-matematychnoi tekhnolohichnoi ta profesijnoi osvity* [Scientific notes. Series: Problems of natural-mathematical, technological and professional education]. Vyp. 1(3), 24-30. Vidnovleno z: https://www.researchgate.net/publication/380441833_FORMUVANNA_EMOCIJNOGO_INTELEKTU_MAJBUTNIH_VIKLADACHIV_EKONOMICNIH_DISCIPLIN_INOZEMNOU_MOVOU (in Ukrainian)
5. Ischenko, O. V. (2018). Dialohichne movlennia iak zasib rozvytku emotsijnoho intelektu pry vyvchenni inozemnykh mov u vyschykh navchal'nykh zakladakh [Dialogic speech as a means of developing emotional intelligence in foreign language learning at higher education institutions.]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademii»*: serii «Filolohiia», 2(70), 84–86. [Scientific notes of the National University of Ostroh Academy: Philology series]. Ostroh Vyd-vo NaUOA Vidnovleno z: <https://eprints.ua.edu.ua/id/eprint/7705/> (in Ukrainian)
6. Nikolaieva, S. Yu., Borets'ka, H. E., Majier, N. V., Ustymenko, O. M., & Chernysh, V. V. (2015). *Suchasni tekhnolohii navchannia inozemnykh mov i kul'tur u zahal'noosvitnikh i vyschykh navchal'nykh zakladakh: Kolektyvna monohrafiia* [Modern technologies for teaching foreign languages and cultures in general education and higher education institutions: Collective monograph]. Kyiv. Lenvit. (in Ukrainian)
7. Nosenko, E. L., & Kovryha, N. V. (2003). *Emotsijnyj intelekt: kontseptualizatsiia feno menu, osnovni funktsii* [Emotional intelligence: conceptualisation of the phenomenon, main functions]. Kyiv: Vyscha shkola. (in Ukrainian)
8. Opats'ka, Ye. (2023). Rozvytok emotsijnoho intelektu studentiv pid chas vyvchennia inozemnoi movy [Developing students' emotional intelligence while learning a foreign language]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk* [Current issues in the humanities.], 65(2), 338-343. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-48> (in Ukrainian)
9. Rezunova, O. S. (2025). Rozvytok emotsijnoho intelektu zdobuvachiv vyschoi osvity zasobamy inozemnoi movy [Developing emotional intelligence in higher education students through foreign languages]. *Profesijno-prykładni dydaktyky* [Professional and applied didactics], 1, 97–100. <https://doi.org/10.37406/2521-6449/2025-1-17> (in Ukrainian)
10. Sosnin, O. (2020). *Tsyfrovizatsiia iak nova real'nist' Ukrainy* [Digitalisation as Ukraine's new reality.]. Vidnovleno z: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyvrovizatsiya-yak-nova-realnist-ukrayiny/> (in Ukrainian)
11. Tarnopol's'kyj, O. B., & Kabanova, M. R. (2019). *Metodyka vykladannia inozemnykh mov ta ikh aspektiv u vyschij shkoli: pidruchnyk* [Methods of teaching foreign languages and their aspects in higher education: textbook]. Dnipro: Universytet imeni Al'freda Nobelii. (in Ukrainian)
12. Fedorova, Yu., Momot, D., & Steshkin, S. (2024). Tsyfrovii instrumenty rozvytku emotsijnoho intelektu v umovakh «Industrii 4.0» [Digital tools for developing emotional intelligence in the context of Industry 4.0.]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka*. Serii *Ekonomika* [Adaptive management: theory and practice. Economics series], 18(36). Vidnovleno z: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-19](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-19) (in Ukrainian)
13. Tsvietkova, H. H. (2017). Emotsijnyj intelekt: mental'na osnova profesijnoho samovdoskonalennia vykladacha vyschoi shkoly [Emotional intelligence: the mental basis for professional self-improvement of higher education teachers.]. *Nauka i osvita* [Science and education], 8. 49-59. Vidnovleno z: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-8-doc/2017-8-st7> (in Ukrainian)
14. Chava, H., & Narodovs'ka, O. (2021). Rozvytok emotsijnoho intelektu studentiv zakladiv vyschoi osvity [Development of emotional intelligence in students of higher education institutions]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk* [Current issues in the humanities], 35(6), 256-261. Vidnovleno z: https://www.aphnjournal.in.ua/archive/35_2021/part_6/40.pdf (in Ukrainian)
15. Chernenko, A. (2024). Innovatsijni pidkhody do navchannia inshomovnoi leksyky: rol' suchasnykh tsyfrovych instrumentiv (v umovakh dystan-tsijnoi osvity) [Innovative approaches to teaching foreign language vocabulary: the role of modern digital tools (in the context of distance learning)]. *Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina*. Serii: *Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov* [Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Teaching Foreign Languages], 99, 141-147. DOI: 10.26565/2786-5312-2024-99-18 (in Ukrainian)
16. Yakymchuk, Yu. V. (2021). Praktychni rekomendatsii schodo rozvytku emotsijnoho intelektu u studentiv ZVO na zaniattiakh z anhlijs'koi movy [Practical recommendations for developing emotional intelligence in higher education students during English language classes.]. *Habitus*, 30, 205-209. Vidnovleno z: <https://elar.khmnua.edu.ua/items/b467f5c0-1440-4053-94f1-a7a4ae0b532e> (in Ukrainian)
17. Bar-On, Reuven. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI) *Psicothema*, 18(13). Retrieved from: www.psicothema.com
18. Caruso, D., & Salovey P. (2004). The Emotionally Intelligent Manager: How to Develop and Use the Four Key Emotional Skills of Leadership. *Business, Psychology*. Retrieved from: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Emotionally-Intelligent-Manager%3A-How-to-Develop-Caruso-Salovey/c5e5a0e266f0c2231b9faa3f27e9ff9256cff343>
19. Gardner, H. (1983). *Frames of mind*. New York: Basic Books.
20. Goleman, Daniel. (2005). *Emotional intelligence: Why it Can Matter Than IQ (10th Anniversary Edition)*. Bantam Books. Retrieved from: <https://asatelim.files.wordpress.com/2018/05/daniel-goleman-emotional-intelligence.pdf>

21. Mayer, J. D., Di Paolo, M., & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli : a component of emotional intelligence. *Journal of Personality Assessment*, 54(3- 4), P. 772–781. DOI: <https://doi.org/10.1080/00223891.1990.9674037>

22. Saarni, C. (1990). Emotional competence: How emotions and relationships become integrated. In R. A. Thompson (Ed.), *Socioemotional development. Nebraska symposium on motivation*, 36, pp. 115-182. Lincoln, NE: University of Nebraska Press

23. Salovey, P., & Mayer, J. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition, and personality*, 9, 185–211.

24. Thorndike, R.L., & Stein, S. (1937). An evaluation of the attempts to measure social intelligence. *Psychological Bulletin*, 34, 275-285.

The article was received by the editors 25.08.2025

The article is recommended for printing 10.10.2025

Published 30.12.2025